

Vloga nacionalnega sodnika pri uporabi prava EU o enakosti

Mag. Nina Betetto
Vrhovna sodnica
Vrhovno sodišče Republike Slovenije

1

Vloga nacionalnega sodnika pri uporabi EU in načelo primarnosti EU prava

- SEU ne more samo zagotavljati učinkovite uporabe EU prava, ampak je pri tem **odvisno od nacionalnih sodišč** in posameznikov. /.../ Van Gend&Loos: „/.../ naloga Sodišča v okviru člena 177, katerega cilj je zagotoviti, da nacionalna sodišča Pogodbo razlagajo enotno, potrjuje, da so države članice pravu Skupnosti priznale moč, ki jo njihovi državljani lahko uveljavljajo pred nacionalnimi sodišči.“
- Nacionalni sodnik **mora uporabiti EU pravo**, ki je nadrejeno nacionalnemu pravu (Costa v ENEL: „...je z vključitvijo določb, ki izvirajo iz skupnostnega vira, v pravo vsake države članice /.../ povezana nezmožnost držav članic, da bi zoper pravni red, ki so ga sprejele na podlagi vzajemnosti, priznale prednost enostranskemu in poznejšemu ukrepu, ki tako ne sme biti v protislovju z njim.“)

2

Načelo neposrednega učinka

- Gabrielle Defrenne je bila stevardesa pri belgijskem letalskem prevozniku Sabena. Po belgijskem pravu so se stevardese (ne pa stevardi) morale upokojiti pri 40 letih. Defrennova je zaradi nižje pokojnine zatrjevala kršitev pravice do enakega plačila (čl. 119 PES, zdaj čl. 157 PDEU) glede na spol.
- SEU: Določba PES ima **neposreden učinek**, ne samo v vertikalnem razmerju med oblastnim organom in subjektom zasebnega prava, ampak tudi v horizontalnem razmerju (Case 43-75).
- Primarno in sekundarno pravo (uredbe): če je to pravo dovolj jasno in nepogojno

3

Načelo lojalne razlage prava

Načelo z dajanjem prednosti EU pravu na prefinjen način razširja domet direktiv na posameznike.

Primer:

Sede Küçükdeveci je bila od 18. leta zaposlena v družbi Swedex. Družba ji je delovno razmerje odpovedala in odpovedni rok izračunala, kot da bi imela delavka tri leta delovne dobe, čeprav je bila pri njem zaposlena deset let. Sklicevala se je na določbo BGB, po kateri se delovna doba do 25. leta ne upošteva.

4

-
- Direktiva ne učinkuje v horizontalnih razmerjih, toda obveznost DČ, ki izhaja iz direktive, da dosežejo rezultat, ki ga ta določa, in dolžnost, da sprejmejo vse ustrezne ukrepe, splošne ali posebne, da bi zagotovile izpolnjevanje te obveznosti, velja za vse organe teh držav članic, vključno s sodnimi organi v okviru njihovih pristojnosti. /.../. To pomeni, da je ob uporabi nacionalnega prava **nacionalno sodišče, ki je dolžno podati razlago teh določb, zavezano storiti vse, kar je glede na samo besedilo in namen te direktive mogoče, da je rezultat v skladu s ciljem direktive** in s tem s čl. 288/3 PDEU.“
 - **Izključitveni učinek** (*exclusionary effect*) na podlagi **splošnega** načela o prepovedi diskriminacije na podlagi starosti: Nacionalno sodišče, ki mu je v odločanje predložen spor v zvezi z načelom prepovedi diskriminacije na podlagi starosti, kot ga konkretizira Direktiva 2000/78, mora v okviru svojih pristojnosti varovati pravice, ki jih pravo EU zagotavlja posamezniku, in zagotavljati polni učinek tega prava s tem, **da po potrebi ne uporabi nobene določbe nacionalne ureditve, ki je z njim v nasprotju.**

C-555/07

5

Načelo se ne uporabi vedno: če se subjektu naloži obveznost, ki je posledica (ne)prenesene direktive, ki je nacionalno pravo ne predvideva

Primer

V nasprotju z Direktivo 76/207 je odpoved delovnega razmerja za nedoločen čas delavki, ki po sklenitvi delovnega razmerja ugotovi, da je noseča, ne glede na to, da jo je delodajalec zaposlil zaradi nadomeščanja delavke na porodniškem dopustu. (Webb v EMO Air Cargo, C-32/93).

6

Pravo o enakosti - postopki pred SEU

Tožba Komisije zaradi neizpolnjevanja obveznosti na podlagi čl. 258-260 PDEU

Primer:

- Madžarska je sprejela nacionalno ureditev, ki je določala upokojitev vseh sodnikov (tudi tožilcev in notarjev), starih 62-70 let, v roku največ enega leta, za mlajše, ki še niso dopolnili 62 let, pa je veljala splošna upokojitvena shema, ki je postopoma podaljševala upokojitveno starost na 65 let.
- Ureditev vzpostavlja različno obravnavanje oseb, ki opravljajo te poklice in so dopolnili 62 let, in mlajših oseb, ki opravljajo iste poklice, ker se morajo prve avtomatično upokojiti. (Komisija v Madžarski, C-286/12)

7

Postopek predhodnega odločanja – čl. 267 PDEU

- V decentraliziranem sodnem sistemu EU je vprašanje razlage prava EU pridržano SEU
- Gre za obliko dialoga, ne pa hierarhično razmerje.
- SEU želi nacionalnemu sodniku pomagati pri rešitvi spora, ne rešuje spora namesto njega niti ga ne nadzira:
 - ✓ jezik postopka je jezik nacionalnega sodišča
 - ✓ možnost neformalne komunikacije
 - ✓ Priporočila nacionalnim sodiščem v zvezi začetkom postopka predhodnega odločanja

<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=celex%3A32019H1108%2801%29>

8

Postopek predhodnega odločanja – čl. 267 PDEU

SEU je pristojno za predhodno odločanje o vprašanjih glede:

(a) razlage Pogodb;

(b) veljavnosti in razlage aktov institucij, organov, uradov ali agencij Unije.

- SEU ni pristojno za razlago nacionalnega prava ali mednarodnih pogodb DČ
- V zadevi je treba uporabiti EU pravo (Listina o temeljnih pravicah??)

9

Acte clair (CILFIT, Case 283/81)

- Vprašanje razlage evropskega prava je tako jasno, da to ne pušča razumnega dvoma – jasnih pravil ni treba razlagati.

- **Acte éclairé** (Da Costa, Case 28, 29 in 30/62)

- Predloženo vprašanje je vsebinsko identično tistemu, ki je že bilo predmet predhodnega odločanja – nacionalno sodišče **lahko** vprašanje vseeno predloži, če želi.

10

Obligatorna vsebina
predloga – čl. 94
Poslovnika in čl. 15
Priporočil

Poleg besedila vprašanja
mora predlog za sprejetje
predhodne odločbe vsebovati

povzetek predmeta spora o glavni stvari in upoštevnih **dejstev**, kakor jih je ugotovilo predložitevno sodišče, ali vsaj navedbo dejanskih okoliščin, na katerih vprašanja za predhodno odločanje temeljijo,

vsebino nacionalnih določb, ki naj bi se uporabile v obravnavani zadevi, in po potrebi upoštevno nacionalno sodno prakso (ECLI),

razloge, ki so predložitenemu sodišču vzbudili dvom o razlagi ali veljavnosti nekaterih določb prava EU, ter pojasnitev zveze, ki po mnenju predložitenega sodišča obstaja med temi določbami in nacionalno zakonodajo, ki jo je treba uporabiti v sporu o glavni stvari.

11

Fakultativna vsebina
predloga – čl. 17-18
Priporočil

Predlog **lahko** vsebuje

Strnjene trditve strank

Priloge k predlogu (se ne prevajajo)

Mnenje nacionalnega sodišča

12

Oblikovne zahteve

Natipkano ter oštevilčeni odstavki in strani

Uradna različica predloga in različica, ki omogoča urejanje besedila

Anonimizirana različica in neanonimizirana različica

Poslati spis (ali prepis) in podatke o strankah

Slog in obseg predloga

13

Nedopusten predlog

Če to ne izhaja povsem nedvoumno iz spisa, mora nacionalno sodišče pojasniti, zakaj je odgovor na vprašanje pomembno za odločitev, ter razloge za uporabo EU prava in povezavo z nacionalnim pravom (npr. Bacardi-Martini, C-318/00, tč. 43)

Vprašanje mora biti pravno pomembno za končno odločitev, ne le hipotetično ali temeljiti na dejstvih, ki v postopku niso bila ugotovljena (npr. Bosman, C 415/93, tč. 61).

14

Odgovor z obrazloženim sklepom – čl. 99 Poslovnika

- Če je vprašanje, predloženo Sodišču v predhodno odločanje, **enako vprašanju**, o katerem je Sodišče že odločalo, **če je iz sodne prakse mogoče jasno sklepati, kakšen je odgovor** na tako vprašanje, **ali če odgovor na vprašanje, predloženo v predhodno odločanje, ne dopušča nobenega razumnega dvoma**, lahko Sodišče na predlog sodnika poročevalca in po opredelitvi generalnega pravobranilca kadar koli odloči z obrazloženim sklepom.

15

Oblikovanje vprašanja

- Praviloma so boljša konkretna kot zelo abstraktna vprašanja: npr. če je sporna razlaga pojma „področje uporabe“ iz čl. 3 Direktive 2000/78, ni smiselno vprašanje, ali ravnanje pomeni diskriminacijo.
- Pri vprašanju je treba izhajati iz ugotovljenega dejanskega stanja

Primer

„Ali je delavka, pri kateri se opravi oploditev in vitro, ‚noseča delavka‘ v smislu prvega dela člena 2(a) Direktive 92/85, če so bile med tem, ko je bila odpuščena, njene jajčne celice že oplojene s partnerjevimi semenskimi celicami in so torej že obstajali zarodki in vitro, ki pa še niso bili preneseni v njeno maternico“

16

Preoblikovanje vprašanja

„Ali Direktiva Sveta 79/7/EGS nasprotuje naložitvi zahteve v nacionalnem pravu, da mora biti oseba, da bi bila upravičena do državne starostne pokojnine, poleg tega da izpolnjuje fizična, socialna in psihološka merila za priznanje spremembe spola, tudi neporočena?“

SEU: Predložitveno sodišče v bistvu sprašuje, ali je treba Direktivo 79/7 /.../, razlagati tako, da nasprotuje nacionalni ureditvi, ki določa, da mora oseba, ki je spremenila spol, izpolnjevati ne le fizična, socialna in psihološka merila, temveč tudi pogoj, da ni poročena z osebo tistega spola, ki ga je privzela po tej spremembi, da bi bila lahko upravičena do državne starostne pokojnine od zakonske starosti za upokojitev oseb tega privzetega spola.

17

V kateri fazi postopka je najprimerneje postaviti vprašanje

To **lahko** stori takoj, ko nacionalno sodišče ugotovi, da je za izdajo sodbe potrebna odločitev glede razlage (ali veljavnosti) prava EU

Toda najbolje je, da to stori v fazi, ko je že bil izveden dokazni postopek in so bila torej ugotovljena vsa pravno pomembna dejstva. Takrat lahko najbolje opredeli pravni in dejanski okvir spora ter vprašanja, ki jih želi postaviti.

18

Postopek

- Oblikovanje vprašanja in njegovo pošiljanje SEU, najbolje preko aplikacije e-curia, s spisom ali njegovim prepisom (čl. 23-24 Priporočil)
- Sodni tajnik obvesti stranke, Komisijo in DČ (čl. 23 Statuta)
- Predložitev navedb strank, Komisije in DČ v roku dveh mesecev
- Ustna obravnava
- Mnenje generalnega pravobranilca
- Sodba
- SEU je treba obvestiti o končni odločitvi

e-Curia

e-Curia

e-Curia is an application of the Court of Justice of the European Union that enables the representatives of parties in cases brought before the Court of Justice and the General Court, as well as national courts and tribunals in the context of a reference to the Court of Justice for a preliminary ruling, to exchange procedural documents with the Registries by exclusively electronic means.

- [Decision of the Court of Justice of 16 October 2018 on the lodging and service of procedural documents by means of e-Curia](#)
- [Decision of the General Court of 11 July 2018 on the lodging and service of procedural documents by means of e-Curia](#)
- [Conditions of Use of e-Curia](#)
- [User Guide](#)

Requesting an account

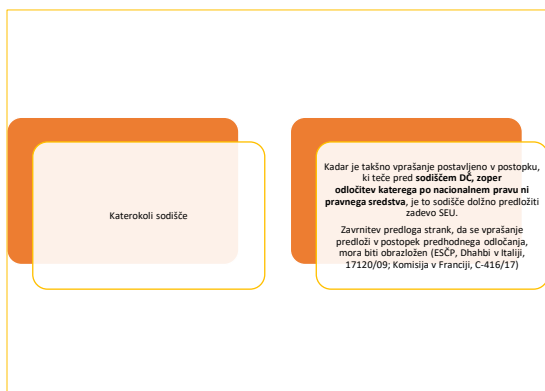
In order to use e-Curia, a request to open an account must be submitted using an account request form.

The procedure for opening an account varies depending on whether the user follows the standard procedure or the special procedure.

The standard procedure enables an account to be opened in order for procedural documents to be exchanged with the Court of Justice or the General Court. It is available to a party's representative ('representative' account), or, in the context of a request for a preliminary ruling before the Court of Justice, to a person acting on behalf of a court or tribunal of a Member State ('court' account) or to a person who does not have the status of agent or lawyer but who, under national procedural rules, is authorised to represent a party before the courts of his Member State ('authorised person' account). It takes several days to process the request and you will be informed by email of its progress.

19

Kdo lahko predloži vprašanje (Abrahamsson, C 407/98)

Kdo ni legitimiran za predložitev vprašanja

- „Sodišče“, ki ima le upravne pristojnosti
- Arbitraža
- Državno tožilstvo

20

Sodišče, zoper odločitev katerega po nacionalnem pravu ni pravnega sredstva

- Merilo *in abstracto*: Kadar so njegove odločitve lahko predmet preizkusa na vrhovnem sodišču, nacionalno sodišče ni dolžno predložiti vprašanja v postopek predhodnega odločanja, čeprav je vsebinsko odločanje na vrhovnem sodišču odvisno od predhodne dopustitve.

(Lyckeskog, C-99/00, tč. 16 in 19.)